

MIŠKO ŠUVAKOVIĆ

Szombathy Bálint* és a politikai decentralizáció taktikái

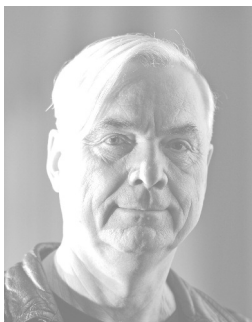
(Részlet)

A performansz-művészet terén végzett tevékenysége a kezdetektől a kelet-európai művész politikai identitásának a problematizálását célozta meg, valamint a hegemon kései modern kultúra és a kelet-európai underground kultúra metszéspontján alkotó művész és műalkotása kapcsolatát tematizálta. [...] Szombathy Bálint kidolgozta a performansz-művészet új típusát, amelyet 'fotoperformansznak' nevezett el. Fotoperformansznak minősülnek az alkotó privát vagy nyilvános névtelen akciói, amelyek nem közönség számára, illetve csakis véletlenszerű közönség számára készülnek, de amelyeknek tervszerű része az esemény fotó-dokumentálása. Az ilyen performansz egyedüli lenyomata egy fényképsorozat (néhány szekvencia), amely lehetővé teszi az esemény rekonstrukcióját. Ilyen például a *Lenin in Budapest* (1972), a *Bauhaus* (1972), a *Feltámadás* (1973), az *Ida Biarddal Újvidéken – Szombathy Bálinttal Párizsban* (1975), a *Testjelölés* (1973), a *Sarló és kalapács* (1973, Firenze), a *Criminale attentate* (1973, Firenze), a *Kövesd lábnyomaimat!* (1976, Amsterdam) stb.

A nagy ideológiai témákat Szombathy a mindennapok nyelvén mutatja be és fejezi ki. Performer-tevékenysége a szituacionista szubverzívó jegyeit mutatja, minthogy a szocialista társadalom elit művészetének, magaskultúrájának és nagypolitikájának valódi vagy fiktív auráját dekonstruálja vele, visszavezetve azt az alkotó nem-expresszív és gyakran közömbös viselkedésének mindennapiságába. [...]

Szombathy a *Feltámadás*, a *Testjelölés*, a *Sarló és kalapács*, a *Criminale attentate* vagy a *Kövesd lábnyomaimat!* c. performanszaiban kidolgozza a semleges és kifejezéstelen viselkedés taktikáját, mellyel célja, hogy használja és retorikailag felerősítse egyrészt a kontextust, amelyet a test megjelenése teremt, másrészt a lehetséges politikai vagy vallási utalások körét is. Éppen ezért Szombathy korai performanszai a magatartásművészethez (*behavioural art*) és nem az expresszív testművészethez sorolhatók. Szombathy politikai vagy politikáló költészete pedig éppen ennek holdudvarában keletkezik (1976 körül). Az alkotó többféle neoavangárd technikát alkalmaz (kollázs, montázs, idézet, décollage), hogy a vizuális eszközök segítségével kidomborítsa a különféle politikai álláspontok inkonzisztenciáját és ellentmondásosságát, vagy retorikailag felfokozott ellentmondásosságát.

Szombathy Bálint

Szombathy Bálint munkája során a '60-as évek végétől napjainkig az avantgárd, neo-avantgárd, a konceptuális művészet és posztavantgárd sokféle drámai stratégiáját és taktikáját alkalmazta, de emellett mindvégig olyan művész volt, aki folytonosan a legkorszerűbb művészeti nyelveken reagált az uralkodó politika szabályozó és dereguláló biopolitikai technológiáira, a valódi és az öngazgatású szocializmustól a kései szocializmuson és posztszocializmuson keresztül a globalizáció kontextusában aktuálisan zajló tranzíciókig. Szombathy olyan művész, aki műalkotásainak megszerkesztésében és kivitelezésében rendkívül szubtilisan összekapcsolta a zsigeri reakciókat a konceptuális elgondolásokkal. Munkássága egészében azon a poszt-duchampi és persze poszt-kassáki hagyományon alapul, miszerint a művész olyan cselekvő, aki ráismer a világra és reagál rá, ennek a világnak a jelenségeit transzfigurálva az aktuális művészeti gyakorlat lehetőségeinek megfelelően. Kritikai módon tanulmányozta a festészet utáni művészeti teljesítményeket – munkásságának egyik fontos és jellemző sajátossága, hogy sohasem festett.

Szombathy igazi és egyedülálló festészet utáni művész. Éppen ezért, az olasz arte povera művészeihez hasonlóan, nomád művész, akit nem determinált egyetlen médium sem, hanem aki érdekei és konceptuális igényei szerint különféle médiumokkal él. Szombathy politikus művész, aki sohasem volt politizáló művész vagy a politika művésze, hanem olyan alkotó, aki a magasabb vagy alacsonyabb szintű helyi, nemzetközi vagy globális politikát eszközként használta saját művészi és életbeli konfliktusaihoz, nyomkereséséhez és reagálásaihoz. Művészi tevékenysége következetesen egy 'relációs esztétikát' valósít meg, azaz a vizualitás, a jelenségvilág, a tárgyiség, a médiumok és a konceptualizmus összetett vizsgálatát a kortárs kultúrában és társadalomban. Ami Szombathy alkotótevékenysége minden területén ugyancsak meghatározó, és ami a vajdasági, szerbiai, ex-jugoszláv, magyar és kelet-európai művészet egyedülálló alkotó egyéniségévé teszi, az bekapcsolódása a társadalmi, kulturális és művészeti folyamatok strukturálásának és újrastrukturálásának összetett politikai folyamataiba. Kései munkássága (a 80-as évek végétől máig) által rámutat a művészet erejére a hatalom társadalmi gépezeteivel folytatott politikai és etikai küzdelemben. Közel áll a szlovén NSK (Neue Slowenische Kunst) mozgalomhoz, a Sots Art és a peresztrojka-művészet poszt-szovjet alkotóihoz, valamint a kortárs művészek hibrid teljesítményeihez.

* Az OPUS szerkesztősége nevében köszönjük a közel négyéves együttműködést **Hushegyi Gábornak**, akinek a segítségével 21 számon keresztül megismerhettük a szlovákiai magyar képzőművészeti élet egy friss és izgalmas szeletét. Helyét a vajdasági származású **Szombathy Bálint** veszi át, és egyúttal a képzőművészeti rovat figyelme is tágul a kisebbségben élő, vagy onnan származó nem csak szlovákiai magyar képzőművészeti élet felé.

Törödékek az ábécés könyvből,
vizuális költemény, 1994–1996

